

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PETICIJŲ KOMISIJA

IŠVADA DĖL AUDRIAUS NARVYDO PETICIJOS

2022 m. gegužės 11 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija 2022 m. gegužės 11 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo Audriaus Narvydo peticiją ir priėmė sprendimą atvesti šioje peticijoje pateiktus pasiūlymus pakeisti Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 2 straipsnį ir nustatyti, kad valstybinių pensijų bazės dydis negali būti mažesnis negu 116 eurų, taip pat priimti naują Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo našlių ir našlaičių, maitintojo netekimo, ištarnauto laiko, valstybinių pensijų, kompensacijų už ypatingas darbo sąlygas, rentų, kompensacinių išmokų, šalpos, slaugos ir priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinių kompensacijų dalinio kompensavimo įstatymą ir 2022 metais papildomai kompensuoti bent 10 procentų per krizę sumažintų valstybinių ir kitų pensijų, kompensacijų ir rentų.

Sprendimas priimtas, atsižvelgus į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuomones ir dėl išvadoje išdėstytų motyvų.

Dėl nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos bazės padidinimo.

Nukentėjusiųjų asmenų valstybinių pensijų, kaip ir kitų valstybinių pensijų, dydžio matas yra valstybinių pensijų bazė. Nuo 2008 m. sausio 1 d. šis dydis nustatytas kaip atskiras valstybinių pensijų dydžio matas ir nebesiejamas su valstybine socialinio draudimo bazine pensija, kuri taikoma iš valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto tuomet mokėtoms pensijoms. Taigi skirtingus šių dviejų bazių dydžius sąlygojo skirtingos valstybės biudžeto ir valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto finansinės galimybės.

Svarbu paminėti, kad nors valstybinių pensijų bazė nuo 2008 iki 2021 metų nebuvo didinta, tačiau nukentėjusiųjų asmenų pensijos 2018 m. augo 7 proc., nes buvo padidinti šių pensijų apskaičiavimo koeficientai (Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų Nr. I-730 11, 12, 13 ir 14 straipsnių pakeitimo įstatymas XIII-840). Nuo 2021 m. Valstybinių pensijų įstatyme nustačius valstybinių pensijų indeksavimo mechanizmą, nukentėjusiųjų asmenų, pirmojo ir antrojo laipsnių, mokslininkų, pareigūnų ir karių bei teisėjų valstybinės pensijos pradėtos indeksuoti ir bus

indeksuojamos kasmet. Šiuo metu indeksacijos tempas susietas su suderintu vartotojų kainų indeksu (infliacija), kad būtų palaikyta valstybinių pensijų vertė. Toks indeksavimas pasirinktas, nes valstybinės pensijos yra papildomos asmenų socialinės garantijos, nors papildomi mokesčiai šioms socialinėms garantijoms finansuoti nėra surenkami.

Nukentėjusiųjų asmenų valstybinių pensijų dydžiai diferencijuoja nuo 0,8025 valstybinių pensijų bazės (47,63 eurų) iki 8,56 valstybinių pensijų bazės (508,04 eurų). Valstybinių pensijų bazės dvigubinimas reikštų, kad tam tikros nukentėjusiųjų asmenų kategorijos galėtų gauti nukentėjusiųjų asmenų valstybines pensijas, siekiančias 464–1000 eurų. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad valstybinės pensijos mokamos kartu su socialinio draudimo pensijomis.

Padidinus valstybinių pensijų bazę, didėtų ir mokslininkų valstybinės pensijos, kurios pagal savo paskirtį priskirtinos prie profesinio pobūdžio pensijų, t. y. teisė gauti pensiją yra susijusi su profesine veikla. Pažymėtina, kad dėl profesinės specifikos skiriamos ir kitos valstybinės pensijos – teisėjų, pareigūnų ir karių valstybinės pensijos. Todėl beveik dvigubai padidinus mokslininkų valstybines pensijas, būtų suformuotas lūkestis ir kitoms valstybinių pensijų gavėjų grupėms tikėtis tokio paties pensijų dydžio augimo.

Preliminariais skaičiavimais, jeigu valstybinių pensijų bazė būtų padidintas iki 116 eurų, papildomai iš valstybės biudžeto 2023 m. prireiktų apie 55 mln. eurų (nukentėjusiųjų asmenų, pirmojo ir antrojo laipsnių, mokslininkų valstybinėms pensijoms). 2022 m. šioms pensijoms mokėti valstybės biudžete numatyta 57,2 mln. eurų.

Atsižvelgiant į esamos situacijos neapibrėžtumą, susijusį su kariniais veiksmais Ukrainoje, ir Europos Komisijos 2021 m. birželio 2 d. Lietuvos Respublikai pateiktas rekomendacijas vengti naujų ilgalaikių įsipareigojimų, kuriems vykdyti nebūtų numatyti nauji tvarūs pajamų šaltiniai, prisiimti papildomų finansinių įsipareigojimų, susijusių su peticijoje siūlomu žymiu valstybinių pensijų bazės padidiniu, nėra galimybių.

Taip pat pažymėtina, kad Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane numatyta sistemiškai peržiūrėti teisės aktus, reglamentuojančius valstybinių pensijų, rentų, kompensacinių išmokų skyrimą ir mokėjimą. Kartu bus vertinami ir valstybinių pensijų dydžiai ir dėl galimų pokyčių pateikti sisteminiai siūlymai (Seimui iki 2023 m. II ketvirčio turi būti pateikti sisteminiai pasiūlymai dėl valstybinių pensijų ir kitų iš valstybės biudžeto mokamų pensinio pobūdžio išmokų sistemos tobulinimo).

Dėl per ekonominę krizę sumažintų nukentėjusiųjų asmenų valstybinių pensijų kompensavimo.

Pažymėtina, kad visi kompensavimo mechanizmai (pensijų ar darbo užmokesčio) atitinkamais įstatymais buvo reglamentuoti, atsižvelgiant į tai, kokius įsipareigojimus kompensuoti vienas ar kitas išmokas valstybei savo nutarimuose nustatė Lietuvos Respublikos Konstitucinis

Teismas. Visos valstybinės pensijos, perskaičiuotos pagal Lietuvos Respublikos socialinių išmokų perskaičiavimo ir mokėjimo laikinojo įstatymo (toliau – Laikinasis įstatymas) nuostatas, kurios buvo pripažintos prieštaraujančios Lietuvos Respublikos Konstitucijai, baigtos kompensuoti 2017 m.

2019 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo našlių ir našlaičių, maitintojo netekimo, ištarnauto laiko, valstybinių pensijų, kompensacijų už ypatingas darbo sąlygas, rentų, kompensacinių išmokų, šalpos, slaugos ir priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinių kompensacijų dalinio kompensavimo įstatymą Nr. XIII-2719, kuriuo nustatytas dalinis (10 procentų) socialinių išmokų, perskaičiuotų pagal Laikinojo įstatymo nuostatas, kompensavimas, baigtas vykdyti 2020 m.

Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje likusių išmokų kompensavimas nenumatytas. Pažymėtina, kad pagal asmenų lygiateisiškumo principą turėtų būti kompensuotos visos sumažintos išmokos, kurių gavėjai 2020 m. gavo minėtas dalines kompensacijas. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija informavo, kad dalines sumažintų išmokų kompensacijas 2020 m. gavo 256 tūkst. asmenų, joms mokėti panaudota 10 mln. eurų. Tarp sumažintų ir iš dalies kompensuotų išmokų paminėtinos tikslinės slaugos, pagalbos (priežiūros) kompensacijos neįgaliesiems, nukentėjusiųjų asmenų, pirmojo ir antrojo laipsnių, mokslininkų, teisėjų, pareigūnų ir karių valstybinės pensijos, socialinio draudimo našlaičių pensijos, našlių pensijos, ištarnauto laiko pensijos ir kitos pensinio pobūdžio išmokos. Visoms šioms išmokoms visiškai kompensuoti reikėtų apie 90 mln. eurų.

Šiuo metu vienas iš pagrindinių valstybės prioritetų yra visų šalies gyventojų skurdo mažinimas. Esant valstybės finansinėms galimybėms labai svarbu yra siekti sparčiau didinti visas socialinio draudimo pensijas, šalpos išmokas, kurios dažnai yra vienintelės šių asmenų gaunamos pajamos, taip pat skirti papildomą finansinę paramą labiausiai skurstantiems vienišiams pensininkams ir neįgaliesiems.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalimi ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 1999 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. VIII-1408 „Dėl Seimo Peticijų komisijos nuostatų patvirtinimo“, 28 punktu, Seimo Peticijų komisijos išvada dėl Audriaus Narvydo peticijoje pateiktų pasiūlymų atmetimo teikiama Seimui, taip pat siūloma įtraukti į Seimo pavasario sesijos darbotvarkę Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos išvados dėl Audriaus Narvydo peticijos“ projektą.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Pupinis

Rasa Griciūtė, tel. (8 5) 239 6817, el. p. rasa.griciute@lrs.lt